سیستم بازیابی اطلاعات فارسی بر روی دیتاست IR_data_news_12k.json

میرنیما قاسمیان - ۹۷۱۱۵۲۱۶۴

در گام پیشپردازش از سه عملیات استفاده شده است:

Normalization -1

در نرمال سازی واژهها به شکل استاندارد تبدیل میشوند برای مثال تشدید و تنوین حذف میشود و حروف عربی به فارسی تبدیل میشود و نیمفاصله اصلاح میشوند.

Tokenization -2

در این مرحله واژهها را به وسیله فاصله از هم جدا میکنیم.

Stemming -3

در این مرحله ریشه کلمات را بهجای شکلهای مختلف کلمات نگهداری میکنیم.

Removing Stop words -4

در مرحله حذف ايست واژهها، واژههاي پر تكرار كه عموما معناي خاصى ندارند حذف مى شود. براي حذف ايست واژهها از ليست ايست واژههاي كتابخانه هضم استفاده شده است.

به عنوان مثال متن خبر اول به صورت:

به گزارش خبرگزاری فارس، کنفدراسیون فوتبال آسیا (AFC) در نامه ای رسمی به فدراسیون فوتبال ایران و باشگاه گیتی پسند زمان قرعه کشی جام باشگاه های فوتسال آسیا را رسماً اعلام کرد. بر این اساس 25 فروردین ماه 1401 مراسم قرعه کشی جام باشگاه های فوتسال آسیا در مالزی برگزار می شود. باشگاه گیتی پسند بعنوان قهرمان فوتسال ایران در سال 1400 به این مسابقات راه پیدا کرده است. پیش از این گیتی پسند تجربه 3 دوره حضور در جام باشگاه های فوتسال آسیا را داشته که هر سه دوره به فینال مسابقات راه پیدا کرده و یک عنوان قهرمانی و دو مقام دومی بدست آورده است. انتهای بیام/

Normalization •

تغییرات پس از normalize کردن را با رنگ زرد مشاهده میکنیم. در نرمالایز کردن نیمفاصلهها درست شده است. نقطه انتها هر کلمه را از کلمه نهایی جدا شده است.

به گزارش خبرگزاری فارس، کنفدراسیون فوتبال آسیا (AFC) در نامهای رسمی به فدراسیون فوتبال ایران و باشگاه گیتی پسند زمان قرعه کشی جام باشگاههای فوتسال آسیا را رسما اعلام کرد . بر این اساس 25 فروردین ماه 1401 مراسم قرعه کشی جام باشگاههای فوتسال آسیا در مالزی برگزار میشود . باشگاه گیتی پسند بعنوان قهرمان فوتسال ایران در سال 1400 به این مسابقات راه پیدا کرده است . پیش از این گیتی پسند تجربه 3 دوره حضور در جام باشگاههای فوتسال آسیا را داشته که هر سه دوره به فینال مسابقات راه پیدا کرده و یک عنوان قهرمانی و دو مقام دومی بدست آورده است . انتهای پیام /

TOKENIZATION •

در این مرحله داکیومنت کلمه کلمه میشود و سپس میتوانیم بررسی کنیم ایا هر کلمه stopword هست یا نه و کلمات را به ریشه خود برگردانیم.

'آبه', 'گزارش', 'خبرگزاری', 'فارس', 'ب', 'کنفدراسیون', 'فوتبال', 'آسیا', '(, 'AFC', ')', 'در', 'نامه\u200cای', 'رسمی', 'به', 'فدراسیون', 'فوتبال', 'ایران', 'و', 'باشگاه', 'گیتی', 'پسند', 'زمان', 'قرعه', 'کشی', 'جام', 'باشگاه\u200cهای', 'این', 'اساس', '25', 'فروردین', 'ماه', '1401', 'مراسم', 'قرعه', <mark>'کشی'</mark>, 'جام', 'باشگاه\u200cهای', 'فوتسال', 'آسیا', 'در', 'مالزی', 'برگزار', 'می\u200cهای', 'فوتسال', 'ایران', 'در', 'سال', 'برگزار', 'می\u200cهای', 'فوتسال', 'ایران', 'در', 'سال', 'برگزار', 'می\u200cهای', 'بیش', 'از', 'این', 'گیتی', 'پسند', 'تجربه', '3', 'وره', 'حضور', 'در', 'جام', 'باشگاه\u200cهای', 'فوتسال', 'آسیا', 'را', 'داشته', 'که', <mark>'هر'</mark>, 'سه', 'دوره', 'دوره', 'فینال', 'مسابقات', 'راه', 'پیدا', 'کرده', 'و', 'یک', 'عنوان', 'قهرمانی', <mark>'و</mark>', 'دو', 'مقام', 'دومی', 'بدست', 'به', 'فینال', 'مسابقات', 'راه', 'پیدا', 'کرده', 'و', 'یک', 'عنوان', 'قهرمانی', <mark>'و</mark>', 'دو', 'مقام', 'دومی', 'بدست', 'به', 'است', 'ب', 'است', 'ب', 'انتهای', 'بیدا', 'کرده', 'و', 'یک', 'عنوان', 'قهرمانی', 'و', 'دو', 'مقام', 'دومی', 'بدست', 'به', 'است', 'ب', 'انتهای', 'بیدا', 'کرده', 'و', 'یک', 'عنوان', 'قهرمانی', 'و', 'دو', 'مقام', 'دومی', 'بدست', 'بیدا', 'بیدا', 'بیدا', 'و', 'یک', 'عنوان', 'قهرمانی', 'و', 'دو', 'مقام', 'دومی', 'بدست', 'بیدا', 'بیدا', 'بیدا', 'بیدا', 'بیدا', 'بیدا', 'بیدا', 'بیدا', 'و', 'بیک', 'عنوان', 'قهرمانی', 'و', 'بد', '

STOP WORDS & STEMMING .

مشاهده میکنیم که ویرگول یک stop word است که حذف شده است. یا کلمه هر نیز یک کلمه یرتکرار است که حذف شده است.

در مرحله ریشهیابی افعال به صورت ریشه نوشته میشود.

']گزارش', 'خبرگزاری', 'فارس', 'کنفدراسیون', 'فوتبال', 'آسیا', 'AFC', 'نامه', 'رسمی', 'فدراسیون', 'فوتسال', 'فوتبال', 'ایران', 'باشگاه', 'گیتی', 'پسند', 'زمان', 'قرعه', 'کشید&کش', 'جام', 'اعلام', 'اساس', '25', 'فروردین', 'ماه', '1401', 'مراسم', 'قرعه', <mark>'کشید&کش'</mark>, 'جام', 'باشگاه', 'فوتسال', 'آسیا', 'مالزی', 'برگزار',

<mark>'شد&شو',</mark> 'باشگاه', 'گیتی', 'پسند', 'بعنوان', 'قهرمان', 'فوتسال', 'ایران', 'سال', '1400', 'مسابقات', 'اس', 'گیتی',

'پسند','تجربه', '3', 'دوره', 'حضور', 'جام', 'باشگاه', 'فوتسال', 'آسیا', 'دوره', 'فینال', 'مسابقات', 'عنوان', 'قهرمانی', 'مقام', 'دومی', 'بدست', 'آورده', 'اس', 'انتهای', 'ییام' [

در ادامه به بررسی کوئری هایی برای ارزیابی قابلیت سرچ کوئری می پردازیم:

الف) پرسمان ساده

کوئری : تحریمهای آمریکا علیه ایران

```
Rank 1:

title: مدرگزاری فارس ۱۹ ساله شد البه خبرگزاری فارس ۱۹ ساله شد ۱۹ خبرگزاری فارس ۱۹ ساله شد البه شد البه خبرگزاری فارس ۱۹ ساله شد ۱۹ مدرگزاری فارس ۱۹ ساله خبرگزاری فارس ۱۹ ساله خبرگزاری فارس ۱۹ ساله ۱۹ ساله
```

باید به گونهای باشد که همه کلمات در وبلاگهای مورد نظر باشد و آن که تعداد تکرار کلمات بیشتری دارد در رتبه بالاتری قرار گیرد. یکی از خروجیهای را برای صحت عملکرد چک میکنیم. بعضی از اخبار مانند خبر زیر کاملا مرتبط با پرسمان کاربر است ولی در برخی موارد فقط این کلمات را در خبر دارد (ممکن است پراکنده باشد) و از نظر کلیت موضوع مرتبط نیست.

میکند. * تحریمهای آمریکا علیه ایران آمریکا پس از تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران، «کارتر» در تاریخ 8 نوامبر 1979م. با استناد به قانون «کنترل صدور تسلیحات نظامی»، کشتی حامل لوازم یدکی نظامی متعلق به ایران را توقیف کرد. ارزش این لوازم 300 میلیون دلار بود. با اوجگیری کشمکشهای سیاسی بر سر مسئله تصرف سفارت، دولت موقت، اعلام کرد تمام داراییهای خود را از بانکهای آمریکا خارج خواهد کرد. کارتر با لحاظ این احتمال، در کشور شرایط اضطراری اعلام کرد و با استناد به قانون شرایط اضطراری اقتصاد بینالملل (IEEPA) و قانون شرایط اضطراری ملی (NEA)، با صدور دستور ویژهی شمارهی (12170)، تمام داراییهای ایران در آمریکا را به تصرف خود درآورد. مجموع پساندازها و اوراق بهادار بلوکه شدهی ایران بالغ بر 12 میلیارد دلار بود. حدود 1.4میلیارد دلار در بانک «فدرال رزرو» آمریکا، 5.

ب) یک پرسمان با عملگر NOT

کوئری : تحریمهای آمریکا ! ایران

این کوئری کلمات تحریم و آمریکا را دارد و ایران را ندارد که تا حد معقولی با کوئری کاربر برابر است.

```
Rank 1:

title: title: https://www.farsnews.ir/news/14001003000306/الله المديك بكن/زابن هم به صف منتقدان بيوست https://www.farsnews.ir/news/14001003000306/الله المديد ال
```

لایحهای به مجلس برده و با تصویب آن واردات نفت از ایران را ممنوع کردند. ریگان که نمیخواست کمتر از کنگره ضدتروریست جلوه کند، 3هفته بعد با صدور دستور ویژهی (12613) ورود هرگونه کالا و خدمات از ایران را ممنوع کرد. وی برای صدور این دستور به بند 505 «قانون همکاریهای بینالمللی امنیتی و توسعه»، مصوب سال 1985م. استناد کرد. در واقع زمانی که ایران درگیر جنگ تحمیلی بود، ایالات متحده به تعریف سیاستهای تحریمی پرداخت که بتواند بر نتیجهی جنگ ایران و عراق تأثیری شگرف بگذارد و رقیب نوپای اسلامی خود را در جنگی نابرابر از میدان به در کند. اما پایان جنگ، تافتهی بافتهی آمریکا را ریش ریش کرد. * پایان جنگ، تداوم تحریم با پذیرش قطعنامهی (598) توسط

فقط یک خبر دقیقا عبارت کنگره ضدتروریست را دارد. این خبر به طور خاص در مورد کنگره ضد تروریست نیست ولی این عبارت را دارد. در سیستمهای بازیابی اطلاعات، برای بهبود دقت و کارایی جستجو، از **شاخصگذاری موقعیتی و وزندهی اسناد** استفاده میشود. در این بخش، پ**یادهسازی شاخصگذاری موقعیتی همراه با محاسبه وزنهای TF-IDF و ایجاد لیست قهرمانان ارائه شده است. هدف این بخش، پردازش و تحلیل اسناد برای بازیابی سریع و موثر اطلاعات مرتبط با کوئریهای کاربر است.**

محاسبه وزندهی اسناد و عبارات جستجو فرآیند وزندهی شامل دو معیار اصلی است:

TF (Term Frequency):

نشاندهنده تعداد دفعات تکرار یک کلمه در سند است. مقدار TF بر اساس فرمول استاندارد log10(freq) + 1

IDF (Inverse Document Frequency):

میزان اهمیت یک کلمه در کل مجموعه اسناد را تعیین میکند. این مقدار طبق رابطه $\log 10(N/n)$ محاسبه میشود که در آن N تعداد کل اسناد و $\log 10(N/n)$ کلمه هستند.

با استفاده از این دو معیار، مقدار TF-IDF برای هر کلمه در اسناد محاسبه شده و از آن برای وزندهی به عبارات در فرآیند بازیابی استفاده میشود.

ساخت لیست قهرمانان (Champions List)

برای افزایش کارایی بازیابی اطلاعات، لیستی از مهمترین اسناد برای هر کلمه ساخته میشود. این لیست شامل r سند با بالاترین وزن TF-IDF برای هر کلمه است که به کاهش تعداد اسنادی که در فرآیند جستجو بررسی میشوند، کمک میکند.

نرمالسازی اسناد

از آنجایی که طول اسناد متفاوت است، برای مقایسه بهتر وزنها، یک بردار نرمال برای هر سند محاسبه شده و جذر آن محاسبه میشود. در این مرحله، مجموع مربعات وزنهای کلمات هر سند محاسبه شده و جذر آن به عنوان مقدار نرمالسازیشده در نظر گرفته میشود.

نتيجەگيرى

در این بخش، مکانیزم شاخصگذاری موقعیتی و وزندهی به اسناد پیادهسازی شده است که به بهبود دقت بازیابی و افزایش سرعت پردازش جستجو کمک میکند. مراحل انجامشده شامل محاسبه وزنهای TF-IDF، ایجاد لیست قهرمانان و نرمالسازی اسناد است که همگی در راستای بهینهسازی سیستم جستجو و کاهش هزینه پردازشی انجام گرفتهاند.

در زیر چند مثال برای بررسی کارایی سیستم جست و جوی خود را بررسی خواهیم کرد.

۱- الف) یک کوئری از کلمات ساده و متداول تک کلمه ای:

```
query = 'افوتبال 'giry 'giry tokens = preprocess([query], True, True)[0] scores = cosine_similarity(query_tokens, positional_index, len(contents), docs_norms) print_result(scores, k=5)

v 00s

1466 title: ماه المهترين بازی خود را انجام دادند/بازیکنان جدیدمان کیفیت بالای خود را نشان دادند الملاوی نود برا نشان دادند برا نیاز دارد 1466 title: ماجدی فوتبال کشور به تغییرات نیاز دارد https://www.farsnews.ir/news/14001223000539/ ماجدی فوتبال کشور به تغییرات در کادرفنی تیم ملی امیدواری ملی پوش سابق فوتبال ساحلی با بد تغییرات در کادرفنی تیم ملی الملاوی نود برای با بد رسیدگی به شائیه تبانی در لیگ جوانان https://www.farsnews.ir/news/14001222000297/ تقدیر مربی تیم فوتبال خلیج فارس از ماجدی با بد رسیدگی به شائیه تبانی در لیگ جوانان https://www.farsnews.ir/news/14001222000297/ تقدیر مدیر تیم ملی ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران مساوی کنیم المدوری مقابل ایران مساوی کنیم دیدار بردیر تیم ملی ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران مساوی کنیم دیدار بیدر تیم ملی ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران مساوی کنیم دیدار بیدر تیم ملی ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران مساوی کنیم دیدار بیدر تیم ملی ایران با مدورارم مقابل ایران مساوی کنیم دیدار بیدر تیم ملی ایران با مدورارم مقابل ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان امیدوارم مقابل ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان: امیدوارم مقابل ایران با سفیر کره جنوبی/ هیان امیدوارم مقابل ایران با سفیر کرد جنوبی/ میران المیدوری کرد میر تیم میاد کرد کرد جنوبی/ میران کرد کرد کرد خود کرد کرد کرد کرد کر
```

همانطور که از تیتر اخبار مشخص است همگی مربوط به فوتبال می باشند. به عنوان مثال در تیتر خبر اول کلمه فوتبال مشاهده نمی شود اما اگر خود خبر را بخوانیم بارها کلمه فوتبال را میبینیم:

سرمربی تیم فوتبال فولاد خوزستان درخصوص تغییراتی که در فدراسیون فوتبال ایجاد شده است، تصریح کرد: به عنوان کسی که در فوتبال هستم فقط میتوانم نظرم را بگویم کاری به تغییرات و اینکه عزیزیخادم چه کاری کرده و چه کاری نکرده ندارم، اما امیدوارم فوتبال ما رو به جلو حرکت کند، چون اگر اینگونه شود برای همه خوب است. نکونام افزود: تجربه نشان داده کسانی که مدیریت فوتبالی داشتهاند و توانستهاند کاری بکنند در بدنه فوتبال بودهاند. ماجدی آمده و همه ما خوشحال هستیم، چون او هم مثل دادکان فوتبالی است. امیدوارم فوتبال ما رو به جلو حرکت کند. ماجدی را سالهای زیادی است که میشناسیم؛ او رشد کرده و اگر قرار است در فدراسیون بماند که دوست داریم بماند امیدوارم تمام تصمیمات موفق باشد. فدراسیون همه کاره فوتبال است و دوست داریم که میرشاد ماجدی عزیز موفق باشد، چون از بدنه فوتبال است و دوست داریم که میرشاد ماجدی عزیز موفق باشد، چون از بدنه فوتبال است و درد فوتبال را میداند. انتهای پیام/.

ب) یک کوئری از عبارات ساده و متداول چند کلمه ای:

همانطور که از تیتر اخبار مشخص است همگی درباره ی تیم ملی فوتبال است.

پ) یک کوئری دشوار و کم تکرار تک کلمه ای:

این کلمه کم تکرار است. همانطور که مشاهده می شود از تیتر اخبار مشخص است که مربوط به واتریلو می باشند.

ت) یک کوئری دشوار و کم تکرار چند کلمه ای:

```
query = 'واکسن کرونا ایرانی'
query_tokens = preprocess([query], True, True)[0]
scores = cosine_similarity(query_tokens, positional_index, len(contents), docs_norms)
print_result(scores, k=5)

✓ 00s

7937 title: مرندی: رهبر انقلاب دُز سوم واکسن کرونا را دریافت کردهاند | https://www.farsnews.ir/news/14001117000930 مرندی: مداشت دریاره علت عدم پیش خرید واکسن فخرا توضیح دهد

11966 title: ماهیان: وزارت بهداشت دریاره علت عدم پیش خرید واکسن فخرا توضیح دهد

11966 title: ماهیان: وزارت بهداشت دریاره علت عدم پیش خرید واکسن فخرا توضیح دهد

11965 title: ماهیان: وزارت بهداشت بیش خرید واکسن فخرا توضیح دهد واکسن فخرا توضیح دهد

11966 title: ماهیان: وزارت بهداشت دریاره علت عدم پیش خرید واکسن فخرا توضیح دهد واکسن فخرا توضیح دهد واکست فخرا توضیح دهد واکست فخرا توضیح دهد واکسن فخرا توضیح دهد واکست معلی دولت در تزریق واکسن و کاهش نگرانیهای مردم شاهکار کرده است عدلی دولت در تزریق واکسن و کاهش نگرانیهای مردم شاهکار کرده است واکست و کاهش نگرانیهای مردم شاهکار کرده است و الکین کردن الداخیان داخلی واکسن کرونا واکسن کرونا واکسن کرونا واکسن کرونا واکسن کرونا داخلی دا
```

این عبارت کم تکرار است. همانطور که میبینیم نتایج به دست آمده تا حد زیادی مرتبط است. مثلا خبر اول که بالاترین امتیاز را دارد درباره این است که رهبر واکسن ایرانی زده است و خبر دوم درباره ی واکسن فخرا است که یک واکسن ایرانی است

مقایسه با نتایج قبل از پیاده سازی مکانیزم شاخصگذاری موقعیتی و وزندهی به اسناد:

```
query = 'واکس کرونا ایرانی' | res = search_query(query)
print_output(res)

Rank 1:
title: شروط حصور هواداران در تمام ورزشگاههای کشور/ مهدی: تغییر زمان درین نهایی نشده است : https://www.farsnews.ir/news/14001217000675/

Rank 2:
title: معروت معروت المراض المراض
```

همانطور که مشاهده میکنیم نتایج تقریبا نامربوط اند.

نتایج بدست آمده برای کوئری دشوار و کم تکرار، تقریبا نامرتبط است. در ابتدا ما اسنادی را که حاوی کلمات کوئری هستند را بازیابی میکنیم و اسناد را بر اساس اینکه در کدام سند تعداد بیشتری از کلمات کوئری آمده است مرتب میکنیم. برای مثال در کوئری «واکسن کرونا ایرانی» اسنادی را که کلمات واکسن»، «کرونا» و «ایرانی را دارند در رتبه های بالاتر قرار میگیرند و اسنادی که بعضی از این کلمات را ندارند در رتبه های بندی قرار میگیرند.

در پس از اینکه ما پیاده سازی مکانیزم شاخصگذاری موقعیتی و وزندهی به اسناد انجام دادیم تعداد تکرار یک کلمه در یک سند و اهمیت آن کلمه در کل اسناد را با استفاده از tf-idf پیدا و اسناد می کنیم و با استفاده از شباهت کسینوسی اسناد را از نظر شباهت مقایسه می کنیم. پس هر کلمه یک وزن دارد و اسناد بر اساس وزن و اهمیت کلمات موجود در کوئری بازیابی و رتبه بندی می شوند.

برای همین است که ما در فاز دوم نتایج دقیق تری گرفتیم و توانستیم به خوبی نتایج را رتبه دهی کنیم.